

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ-ΜΥΟΣΚΕΛΕΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ»

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟΥ
Οκτώβριος 2023 – Ιανουάριος 2024

Αίθουσα Διαλέξεων (Ημιόροφος)
Β΄ Παθολογική Κλινική
Γ.Ν.Α. «Ιπποκράτειο»

ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ

Πρόλογος

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ρευματολογία - Μυοσκελετική Υγεία (MSc Rheumatology – Musculoskeletal Health)» της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ ιδρύθηκε το 2016 (ΦΕΚ Β' 3629/09-11-2016) και επανιδρύθηκε τον Αύγουστο του 2018 (ΦΕΚ Β' 3347/10-8-2018).

Το ΠΜΣ αυτό σκοπό έχει την κάλυψη σημαντικών ανεκπλήρωτων επιστημονικών, διδακτικών και κοινωνικών αναγκών. Οι ρευματικές-μυοσκελετικές παθήσεις αποτελούν μια από τις συχνότερες ομάδες παθήσεων στο γενικό πληθυσμό προσβάλλοντας περίπου 1 στους 4 ενήλικες. Η αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης του γενικού πληθυσμού σε συνδυασμό με άλλους επιβαρυντικούς παράγοντες (αύξηση ποσοστού παχυσαρκίας, κάπνισμα, καθιστική ζωή κλπ) αναμένεται να οδηγήσει σε περαιτέρω αύξηση του αριθμού των ασθενών που θα προσβληθούν από αυτές τις παθήσεις τα επόμενα χρόνια. Οι παθήσεις αυτές αποτελούν πλέον μια από τις συχνότερες αιτίες αναπηρίας και απώλειας ωρών εργασίας στο γενικό πληθυσμό ενώ συνοδεύονται από σημαντική επίδραση στη ποιότητα ζωής των ασθενών. Το άμεσο και έμμεσο οικονομικό κόστος των ρευματικών-μυοσκελετικών παθήσεων στην Ελληνική κοινωνία είναι ήδη σημαντικό και αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω τις επόμενες δεκαετίες.

Η έγκαιρη πρόληψη, διάγνωση και αντιμετώπιση των ρευματικών-μυοσκελετικών παθήσεων απαιτεί την συντονισμένη προσπάθεια ομάδας καλά εκπαιδευμένων λειτουργών υγείας που περιλαμβάνει ιατρούς, νοσηλευτές, φυσικοθεραπευτές, εργοθεραπευτές κλπ.

Σκοπός του ΠΜΣ «Ρευματολογία-Μυοσκελετική Υγεία (Rheumatology – Musculoskeletal Health)» είναι:

- Να προσφέρει υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακή εκπαίδευση στην Ρευματολογία και Μυοσκελετική Υγεία
- Να προάγει την έρευνα στις ρευματικές/μυοσκελετικές παθήσεις
- Να καλλιεργήσει την συντονισμένη διαγνωστική προσέγγιση και θεραπευτική διαχείριση ασθενών με ρευματικές και μυοσκελετικές παθήσεις από καλά εκπαιδευμένη ομάδα επαγγελματιών υγείας (ιατρούς, νοσηλευτές, φυσικοθεραπευτές, εργοθεραπευτές κλπ.) και
- Να εκπαιδεύσει τους λειτουργούς υγείας στην διαμόρφωση πολιτικών πρόληψης των συχνότερων ρευματολογικών και μυοσκελετικών παθήσεων στο γενικό πληθυσμό.

Μέχρι σήμερα το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο (*Ρευματολογία-Μυοσκελετική Υγεία*) καλύπτεται αποσπασματικά από τα Προγράμματα του Α΄ κύκλου σπουδών των Τμημάτων Ιατρικής και άλλων τμημάτων συναφούς γνωστικού αντικειμένου (Επιστημών Υγείας, Νοσηλευτικής κλπ.). Στον Ελληνικό χώρο δεν υπάρχει κανένα ΠΜΣ στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο ενώ ακόμη και στο διεθνή χώρο, τα διαθέσιμα ΠΜΣ είναι ελάχιστα.

Η διδασκαλία των μαθημάτων του ΠΜΣ γίνεται από προσωπικό ΔΕΠ του Τμήματος Ιατρικής και άλλων Σχολών Συναφούς Αντικειμένου του ΕΚΠΑ ή ΤΕΙ ή άλλων διδασκόντων με σημαντική κλινική, διδακτική και ερευνητική εμπειρία στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.

Το ΠΜΣ περιλαμβάνει σειρά διαλέξεων, Φροντιστηρίων Κλινικής Εξάσκησης και Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Η χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ που οδηγεί στη λήψη Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ., MSc in Rheumatology - Musculoskeletal Health) ορίζεται σε τρία (3) ακαδημαϊκά εξάμηνα, στα οποία περιλαμβάνεται και ο χρόνος εκπόνησης διπλωματικής μεταπτυχιακής εργασίας.

Εκ μέρους της Συντονιστικής Επιτροπής, σας καλωσορίζουμε στη νέα σειρά Μαθημάτων του ΠΜΣ «Ρευματολογία-Μυοσκελετική Υγεία» και αναμένουμε την ανάδειξη μιας νέας γενιάς καλά εκπαιδευμένων λειτουργών υγείας που θα προσφέρουν στην καλύτερη παροχή υγείας στους Έλληνες ασθενείς με ρευματικά-μυοσκελετικά νοσήματα.

Ο Διευθυντής του ΠΜΣ

Δημήτριος Α. Βασιλόπουλος
Καθηγητής Παθολογίας-Ρευματολογίας
Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2023

Μάθημα 1

Εισαγωγή στη ρευματολογία-μυοσκελετική υγεία –
Επιδημιολογία ρευματικών-μυοσκελετικών παθήσεων

ΔΕΥΤΕΡΑ 2/10/2023	16:00-20:00	ΠΜΣ Ρευματολογία-ΜΣΚ υγεία: Εισαγωγή	Βασιλόπουλος Δ.
ΤΡΙΤΗ 3/10/2023	16:00-20:00	Επιδημιολογία ρευματικών-μυοσκελετικών παθήσεων	Τεκτονίδου Μ.
ΠΕΜΠΤΗ 5/10/2023	16:00-18:00	Βασικές αρχές επιδημιολογίας-στατιστικής	Μπερτσιάς Γ.
	18:00-20:00	Βασικές αρχές έρευνας I	
ΔΕΥΤΕΡΑ 09/10/2023	16:00-18:00	Εκφυλιστικές - Μεταβολικές παθήσεις οστών- Ρευματισμοί μαλακών μορίων : Περίγραμμα	Βασιλόπουλος Δ.
ΤΡΙΤΗ 10/10/2023	16:00-18:00	Συστηματικές ρευματικές παθήσεις:Περίγραμμα	Σφηκάκης ΠΠ
	18:00-20:00	Αρθρίτιδες (φλεγμονώδεις – μη φλεγμονώδεις) : Περίγραμμα	Μπούμπας Δ.
ΠΕΜΠΤΗ 12/10/2023	16:00-17:00	Γενικές αρχές σημειολογίας ρευματικών- μυοσκελετικών παθήσεων	Σφηκάκης ΠΠ
	17:00-18:00	Λήψη ιστορικού – αντικειμενική εξέταση σε ασθενείς με μυοσκελετικά ενοχλήματα : Βασικές αρχές	Καράγεωργας Θ.
	18:00-20:00	Εξέταση ανά σύστημα: Αρθρώσεις άνω/κάτω άκρων, ΣΣ	Κουτσιανάς Χ.

Μάθημα 2

Δομή και λειτουργία μυοσκελετικού - ανοσοποιητικού συστήματος

ΔΕΥΤΕΡΑ 16/10/2023	16:00-18:00	Αρθρώσεις - χόνδρος: Δομή και φυσιολογία	Μαυραγάνη Κ.
	18:00-19:00	Οστά: Δομή και φυσιολογία	
	19:00-20:00	Τένοντες, σύνδεσμοι, μύες: Δομή και φυσιολογία	
ΤΡΙΤΗ 17/10/2023	16:00-18:00	Εισαγωγή στην ανοσολογία	Μπούμπας Δ.
	18:00-20:00	Βασικές αρχές ειδικής ανοσίας	Καφογεώργου Ε.
ΠΕΜΠΤΗ 19/10/2023	16:00-20:00	Βασικές αρχές μη ειδικής ανοσίας	Μπανός Α.
ΔΕΥΤΕΡΑ 23/10/2023	16:00-18:00	Συστηματικά αυτοάνοσα νοσήματα: Μηχανισμοί ιστικής βλάβης: Εισαγωγή	Μαυραγάνη Κ.
	18:00-19:00	Οργανοειδικά αυτοάνοσα νοσήματα (αυτοάνοσα ενδοκρινικά νοσήματα): Μηχανισμοί ιστικής βλάβης: Εισαγωγή	Μπούτζιος Γ.
	19:00-20:00	Οργανοειδικά αυτοάνοσα νοσήματα (MS): Μηχανισμοί ιστικής βλάβης: Εισαγωγή	Ευαγγελοπούλου Ε.
ΤΡΙΤΗ 24/10/2023	16:00-20:00	Αυτοφλεγμονώδη νοσήματα: Μηχανισμοί ιστικής βλάβης: Εισαγωγή	Σκένδρος Π.

Μάθημα 3

Φλεγμονώδεις αρθρίτιδες - Συστηματικές ρευματικές ρευματικές παθήσεις -
Φροντιστήρια κλινικής εξάσκησης: Κλινική εξέταση ασθενών με ρευματικές-μυοσκελετικές παθήσεις

ΔΕΥΤΕΡΑ 30/10/2023	16:00-17:00	Εισαγωγή στις σπονδυλαρθρίτιδες	Δαούσης Δ.
	17:00-20:00	Αγκυλοποιητική σπονδυλαρθρίτιδα	

ΤΡΙΤΗ 31/10/2023	16:00-19:00	Ψωρίαση	Βέργου Θ.
	19:00-20:00	Ψωριασική αρθρίτιδα	Φραγκούλης Γ.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΠΕΜΠΤΗ 2/11/2023	16:00-18:00	Εντεροπαθητικές αρθρίτιδες	Τσερώνης Δ.
	18:00-20:00	Άλλες παθήσεις με προσβολή αξονικού σκελετού	Φραγκούλης Γ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 6/11/2023	16:00-17:00	Ρευματοειδής Αρθρίτιδα I (Παθογένεια)	Σιδηρόπουλος Π.
	17:00-18:00	Ρευματοειδής αρθρίτιδα II (Κλινικοεργαστηριακές εκδηλώσεις)	
	18:00-20:00	Ρευματοειδής αρθρίτιδα III (Θεραπεία)	

ΤΡΙΤΗ 7/11/2023	16:00-18:00	Συστηματικός ερυθηματώδης Λύκος I (Παθογένεια)	Μπούμπας Δ.
	18:00-20:00	Συστηματικός ερυθηματώδης Λύκος II (Κλινικοεργαστηριακές εκδηλώσεις - Θεραπεία)	Φανουριάκης Α.

ΠΕΜΠΤΗ 9/11/2023	16:00-17:00	Αγγειίτιδες I (Μικρών-μεσαίων αγγείων)	Βασιλόπουλος Δ.
	17:00-18:00	Αγγειίτιδες II (Δευτεροπαθείς)	Βασιλόπουλος Δ.
	18:00-20:00	Ρευματική Πολυμυαλγία – Αγγειίτιδες III (Μεγάλων αγγείων)	Μποκή Κ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 13/11/2023 - ΠΕΜΠΤΗ 16/11/2023	08:00-14:00	Κλινική εξέταση ασθενών – Μετρολογία ρευματικών – μυοσκελετικών νοσημάτων	ΑΤΤΙΚΟΝ (1 ΚΛΙΝΙΚΗ) ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ (1 ΚΛΙΝΙΚΗ) ΛΑΙΚΟ (2 ΚΛΙΝΙΚΕΣ)
--	-------------	---	---

ΔΕΥΤΕΡΑ 20/11/2023	16:00-18:00	Αυτοφλεγμονώδη νοσήματα III (Σαρκοείδωση...)	Καράγεωργας Θ.
	18:00-19:00	Σ. Sjogren I (Παθογένεια)	Μαυραγάνη Κ.
	19:00-20:00	Σ. Sjogren II (Κλινικοεργαστηριακές εκδηλώσεις - Θεραπεία)	Γουλές Α.

ΤΡΙΤΗ 21/11/2023	16:00-18:00	Σκληρόδερμα	Σφηκάκης ΠΠ
	18:00-20:00	Μυοσίτιδες	Βασιλόπουλος Δ.

Μάθημα 4

Εκφυλιστικές παθήσεις αρθρώσεων - Ρευματισμοί μαλακών μορίων - Άλλες παθήσεις

ΠΕΜΠΤΗ 23/11/2023	16:00-17:00	Αυτοφλεγμονώδη νοσήματα I (Περιοδικά σύνδρομα πυρετού)	Φανουριάκης Α.
	17:00-18:00	Αυτοφλεγμονώδη νοσήματα II (N. Still...)	Φανουριάκης Α.
	18:00-20:00	Αντιφωσφολιπιδικό Σύνδρομο	Τεκτονίδου Μ.
ΔΕΥΤΕΡΑ 27/11/2023	16:00-18:00	Οστεοαρθρίτιδα I (Παθογένεια)	Κουτσιανάς Χ.
	18:00-20:00	Οστεοαρθρίτιδα II (Επιδημιολογία)	
ΤΡΙΤΗ 28/11/2023	16:00-18:00	Οστεοαρθρίτιδα III (Κλινικές εκδηλώσεις - Διάγνωση)	Κουτσιανάς Χ.
	18:00-20:00	Οστεοαρθρίτιδα IV (Αντιμετώπιση)	Ηλιόπουλος Α.
ΠΕΜΠΤΗ 30/11/2023	16:00-18:00	Ουρική - Ψευδοουρική αρθρίτιδα	Τσαλαπάκη Χ.
	18:00-20:00	Λοιμώξεις αρθρώσεων - οστών - μαλακών μορίων	Θωμάς Κ.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΔΕΥΤΕΡΑ 4/12/2023	16:00-18:00	Οστεοπόρωση I (Παθογένεια - Διάγνωση)	Ηλιόπουλος Α.
	18:00-20:00	Οστεοπόρωση II (Θεραπεία)	
ΤΡΙΤΗ 5/12/2023	16:00-17:00	Οστικό οίδημα - Οστεονέκρωση	Τσαλαπάκη Χ.
	17:00-20:00	Οσφυαλγία	Βασιλόπουλος Δ.
ΔΕΥΤΕΡΑ 11/12/2023	16:00-18:00	Ο ρόλος της άσκησης σε ασθενείς με ρευματικά/μυοσκελετικά νοσήματα	Κήτας Γ.
ΤΡΙΤΗ 12/12/2023	16:00-20:00	Προαγωγή υγείας-πρόληψη ασθενών με ρευματικά νοσήματα	Μπούμπας Δ.
ΠΕΜΠΤΗ 14/12/2023	16:00-18:00	Συννοσηρότητες ασθενών με ρευματικές παθήσεις: Περίγραμμα - Νεοπλασματικές παθήσεις	Βασιλόπουλος Δ.
	18:00-20:00	Συννοσηρότητες ασθενών με ρευματικές παθήσεις: Λοιμώξεις	Θωμάς Κ.
ΔΕΥΤΕΡΑ 18/12/2023	16:00-17:00	Ρευματισμοί μαλακών μορίων: Ποδοκνημικές αρθρώσεις, άκροι πόδες	Κουτσιανάς Χ.
	17:00-19:00	Ρευματισμοί μαλακών μορίων: Ισχία, γόνατα	Κουτσιανάς Χ.
	19:00-20:00	Ρευματισμοί μαλακών μορίων: Ώμοι, αγκώνες, άκρες χείρες	Γεωργούντζος Α.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

ΔΕΥΤΕΡΑ 8/1/2024	16:00-20:00	Συννοσηρότητες ασθενών με ρευματικές παθήσεις: Καρδιαγγειακές παθήσεις	Πρωτογέρου Α.
---------------------	-------------	---	---------------

ΤΡΙΤΗ 9/1/2024	16:00-18:00	Θέματα γυναικείας υγείας και γονιμότητας σε γυναίκες ασθενείς με ρευματικές παθήσεις	Κασιμπρή Π.
	18:00-20:00	Θέματα ανδρικής υγείας και γονιμότητας σε άνδρες ασθενείς με ρευματικές παθήσεις	
ΠΕΜΠΤΗ 11/1/2024	16:00-18:00	Εγκυμοσύνη και ρευματικές παθήσεις	Φανουριάκης Α.
	18:00-20:00	Αντιρρευματικά φάρμακα και εγκυμοσύνη	
ΔΕΥΤΕΡΑ 15/1/2024	16:00-20:00	ΠΜΣ Ρευματολογία-ΜΣΚ υγεία: Ανασκόπηση Εξαμήνου	Βασιλόπουλος Δ.
ΤΡΙΤΗ 16/1/2024	16:00-20:00	ΠΜΣ Ρευματολογία-ΜΣΚ υγεία: Ανασκόπηση Εξαμήνου	Βασιλόπουλος Δ.
ΠΕΜΠΤΗ 18/1/2023	16:00-20:00	ΠΜΣ Ρευματολογία-ΜΣΚ υγεία: Ανασκόπηση Εξαμήνου	Βασιλόπουλος Δ.
ΔΕΥΤΕΡΑ 22/1/2024 - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 26/1/2024	16:00-20:00	ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ	
ΔΕΥΤΕΡΑ 29/1/2024 - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2/2/2024	16:00-20:00	ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ	
ΔΕΥΤΕΡΑ 5/2/2024 - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9/2/2024	16:00-20:00	ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ	

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Γραμματεία ΠΜΣ «Ρευματολογία-Μυοσκελετική Υγεία»

Μονάδα Κλινικής Ανοσολογίας-Ρευματολογίας

Β' Παθολογική Κλινική και Ομώνυμο Εργαστήριο,

ΓΝΑ «Ιπποκράτειο»

Βασ. Σοφίας 114

115 27 Αθήνα

Τηλ.: 213-2088516

Fax: 213-2088399

e-mail: rheum.msk@gmail.com

Ιστοσελίδα ΠΜΣ: <https://rheum-msk-health.med.uoa.gr/>